

לימוד שבועות / לב הדברים.

בעניין סדר הלימוד בלילה הזה, כתוב בזוהר הקדוש (הקדמת הזוהר ח ע"א): רבי שמעון בר יוחאי היה יושב ועוסק בתורה בליל שבועות, שלמחרתו ביום צריכה הכלה [התורה] להיות תחת החופה, וצריכים להיות עמה כל הלילה ולשמוח בתיקוניה ותכשיטיה על ידי לימוד התורה, מפסוקי התורה לפסוקי הנביאים ומנביאים לכתובים, ובדרשות הפסוקים ובסודות החכמה, שכל אלו הם תיקוניה ותכשיטיה של התורה. ולמחרת אינה באה לחופה אלא עמם. ואותם החברים העוסקים בתורה נקראים בני החופה. וכשהיא באה לחופה, הקב"ה שואל על בני החופה, ומברך אותם ומעטר אותם בעטרות הכלה, אשרי חלקם.

אשר על כן, נכון מאוד ללמוד עם הציבור את תיקון ליל שבועות שנדפס בסידורים, שתוקן על פי הזוהר הקדוש הנ"ל ורבנו האר"י ז"ל. וכן פשט המנהג, כמו שכתב מרן החיד"א: "המנהג המפורסם בכל תפוצות ישראל לקרוא בליל חג השבועות בחבורה את הסדר המתוקן מרבנו האר"י ז"ל. ואמנם שמעתי שיש קצת שאינם לומדים כן, ולא טוב עשו לבנות במה לעצמם. ואף על פי שלא באו בסוד ה', מכל מקום חובה מוטלת עליהם ללמוד את התיקון, שהוא מנהג קבוע ברוב ישראל". ע"כ.

גם בארצות אשכנז פשט כן המנהג, כמו שמעיד בגודלו הגאון רבי ישעיה הלוי הורוויץ זצ"ל בספרו "שני לוחות הברית" (שבועות דף כט עמוד ד), וזו לשונו: "וסדר הלימוד של זו הלילה, כבר התפרסם ונודע לרבים על ידי הקונטרסים שהתפשטו. והמנהג הזה בכל ארץ ישראל ובכל המלכות, אין נקי כולם כאחד מגדולים ועד קטנים, וכן קיימו וקבלו עליהם ועל זרעם. וכך סדר הלימוד, ששה פסוקים מכל פרשה וכו". ע"כ. וכן כתבו עוד רבים מן האחרונים בשבח וחשיבות המנהג הזה שישודתו בהררי קודש בדברי הזוהר הקדוש כנ"ל. וכן נהג הגאון מוילנא ללמוד את התיקון המפורסם, על אף כל שקידתו והתמדתו בתורה, שהיתה יוצאת מגדר הרגיל, בכל זאת לא טען שזה ביטול תורה או טענות אחרות כאלו, וישב וקרא את התיקון המסודר כנהוג. ישמע חכם ויוסף לקח.

ואמנם ידוע ומפורסם המעשה על המגיד מדובנא שלמד פעם בליל שבועות בבית מדרשו של הגאון מוילנא, והגאון היה לומד את התיקון המסודר של ליל שבועות, והמגיד למד גמרא. שאל אותו הגאון, מדוע אינך לומד את התיקון כנהוג בכל תפוצות ישראל. והשיב לו המגיד כדרכו בקודש על פי משל, אדם אחד לאחר חתונתו היה יושב בטל בלי עבודה, אמר לו חמיו לך נא לשוק ותסתכל במעשה הסוחרים, וכאשר הם עושים כן תעשה. הלך וראה שהסוחרים תולים בחלון הראווה דוגמאות של סחורות - מינים ממינים שונים. מה עשה אותו חתן? שכר חנות וקנה מעט סחורה ותלה אותה בחלון הראווה, אך את החנות עצמה השאיר ריקה מכל סחורה. כאשר נודע לחמיו, שחק עליו ואמר לו, הסוחרים האלה יש להם סחורות רבות בתוך החנות, והחלון ראווה הוא רק לתת בו דוגמאות, כדי שיבחרו הקונים את הסחורה שמוצאת חן בעיניהם, אבל אתה החנות שלך ריקה מכל וכל, אם כן למה לך את הדוגמאות!?

והנמשל: כבוד מורי ורבי הגאון מלא ברכת ה' בתורה, בנביאים, בכתובים, בתלמוד ובמדרשים, אוצר נחמד וגדול מלא וגדוש בכל מכל, ולכן הערב עוסק רק בקטעי הפסוקים והמאמרים המסודרים בתיקון, שהם כמו דוגמאות בחלון ראווה למה שכבוד תורתו יודע. אבל אדם כמוני שלא קרא ולא שנה ולא למד כלום בכל השנה, אם אקרא את התיקון, ישחקו עלי, הואיל והחנות שלי ריקה מכל סחורה, לכן אני יושב ולומד גמרא, כדי שאמלא קודם את החנות. (יחז"ד ח"ג סימן לב) ובאמת ישנם אנשים שלא עוסקים בתיקון המסודר, אלא לומדים גמרא. אולם המציאות מוכחת שהרבה מן הלומדים בשאר לימודים, אמנם מוחם צלול בתחילת הלילה, אך כשמגיעים לשעות הקטנות של הלילה, אינם מרוכזים כל כך, וממילא הלימוד אינו באיכות טובה. אשר על כן, עצה טובה לאותם אנשים שחשקה נפשם לעסוק בשאר לימודים, שיתחילו את לימודם בתחילת הלילה כאוות נפשם, אך יקבעו לעצמם להתחיל את סדר התיקון בשעה מסוימת, כמו בחצות הלילה או בשעה אחת עד הבוקר, כיון שבקריאת התיקון אין צריך את אותו ריכוז כמו בלימוד הגמרא וכיוצא, ונמצא שהרוויחו את שני הדברים.

אהבת ישראל

זכות הדעת

אֶחָד מֵאלוּ שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹנֵאֵן הוּא "עֲנִי גֵאָה". עֲנִי זֶה יָכוֹל לְהִיטֵב בְּכֶסֶף אוּ בְחֶכְמָה.

כִּפְמָה שֶׁנֶּחֱשֵׁב לְחֶכְמִים, הֲרִי לֹא הִגְעָנוּ לְחֶכְמָתוֹ שֶׁל רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זִפְאִי, שֶׁעַם כָּל חֶכְמָתוֹ הָיָה מִקְדִּים שְׁלוֹם לְכָל אָדָם, וְאֶפְלוּ לְגוֹי בְּשׁוֹק.

מִצְוִיִּים בִּיְנֵינוּ לֹא מְעַטִּים הַחֶכְמִים בְּעֵינֵיהֶם, שֶׁלֹּא דִי בְּכַךְ שֶׁאֵין נֹאֵה לָהֶם לְהִקְדִּים שְׁלוֹם, אֲלָא אֵף לְהִשִּׁיב שְׁלוֹם אֵינָם מְשִׁיבִים לְמִקְדִּימִים לָהֶם, וְשִׁיחֵיו אֵלֶּה חֲבֵרֵיהֶם, אוּ שְׂכֵנֵיהֶם. מְסֻגְלִים הֵמָּה לְפָנֵי יַחַד לְחַדֵּר מְדַרְגוֹת עִם שְׂכֵנָם מִבְּלִי לְהִשִּׁיב שְׁלוֹם לְשִׁכְנֵי הַמִּקְדִּים לָהֶם שְׁלוֹם. שְׁמוֹ שְׁמִים!

כִּפְמָה שֶׁנֹּאֵה וּקְפִידָה מִפְתָּחִים הֵמָּה עַל עֲצָמָם מֵאוֹתָם אֵלֶּה שֶׁנִּפְגְּעִים מֵהֶם, הֲרִי הֵם מִמֶּשׁ שְׁנוֹאִים הַמְשִׁנְיָאִים עֲצָמָם, וּפּוֹשְׁעִים בְּעֲצָמָם עַל עוֹן שְׁנֵאת חֲנָם מֵאֵלֶּה שֶׁשׁוֹנְאִים אוֹתָם עַל הַתְּנַכְרוּתָם וְהַתְּכַחְשׁוּתָם לְקַרְוֵיֵיהֶם וּשְׂכֵנֵיהֶם.

מֵה כֹּה קֹשֶׁה לומר שְׁלוֹם וּלְהֵאִיר פְּנִים! הֲרִי זֶה רַע וְשִׁחִיתוֹת נוֹרָאָה, וְעוֹד חוֹשְׁבִים הֵמָּה: מֵה עֲשִׂיתִי בְּסֵךְ הַכֹּל לֹא אֶמְרָתִי שְׁלוֹם! וְנִטְפֵשׁ שְׂכָלִם מִלְּהַבִּין שֶׁבְּנֵהָג זֶה נוֹתֵנִים הַרְגָּשָׁה לְשִׁנֵי שְׁאִינוֹ שְׁנָה כְּלוּם, וְאִינוֹ כְּאוֹי הוּא אֵף לְהַזְזֵת שְׁפָתַיִם שֶׁל אֶמְרַת שְׁלוֹם, וְאֵף לֹא שְׁנָה נְעוּנָה רֵאשׁ.

מעלת המשמח חתן וכלה (המשך)

וכתב בספר נטעי גבריאל (ה' נישואין חלק א עמוד רמח) שהסבא קדישא מקוזמיר זצ"ל תמה האם מי שאינו יכול לשיר ולרקוד או לבדח את החתן, הרי הוא עובר בחמישה קולות ועל כן אמר, כי על ידי שנשארים ועומדים לראות את השמחה של החתן, ומסתכלים על הריקודים, אזי על ידי ריבוי הקהל, מתגבר ביתר שאת החשק והכח לזמרים לשיר, ולמרקדים לרקוד, ומימלא גם הוא בכלל המשמחים. ע"כ.

ומשמע שרק באופן שעומד סמוך לריקודים, ורואה ונראה לרוקדים ולזמרים, אבל אם יושב במקומו ומשמח את ביטנו בלבד, נראה ברור שגם הסבא קדישא מקוזמיר מודה שאינו יוצא בזה ידי חובת שמחת חתן וכלה, והרי הוא עובר בחמישה קולות [ורק באופן שהביא מתנה מכובדת לחתן, יצא בזה ידי חובה כפי שיתבאר לקמן בס"ד]. וראה בשו"ת שער שמעון אחד חלק ד (אהע"ז סימן א). וי"ל. (הרב אברהם ישראל)

משהו לנשמה

סופה בשבועות

בית-הכנסת שבו התפלל הצדיק רבי שלום-מרדכי הכהן מברזאן היה מקושט בירק ובפרחים, כיאה וכנאה לחג השבועות. ממקום תפילתו, הסמוך לתיבת החזן, הקרין רבי שלום-מרדכי תחושת התעלות והתרוממות-רוח על כל המוני המתפללים. בחוץ סערה באותה שעה סופת גשמים עזה שפרצה במפתיע, אך בפנים סילסל החזן בתפילתו, והלבבות הלכו שבי אחר קולו הערב והנעים. ואז אירע דבר בלתי-צפוי כלל: דלת בית-הכנסת נפתחה, ובמפתן ניצב מפקד הצבא הפולני בכבודו ובעצמו. נשימתם של המתפללים נעתקה מגרונם ולבם החסיר פעימה. אם המפקד הפולני הגיע לבית-הכנסת בלי כל הודעה מוקדמת, אות הוא כי משהו חמור ביותר מתרגש עליהם.

עיני הקהל התרוצצו בקדחתנות מן הקצין אל - להבדיל - רבי שלום-מרדכי וחזרה, כאילו ביקשו לשאוב עידוד ותקווה מרבים. נימה של רגיעה הורגשה באוויר כאשר האנשים הבחינו, שרבים אכן קלט בזווית עינו את הקצין הנכנס, ואף-על-פי-כן לא נע ולא זע ממקומו.

המחזה שנגלה לעיני הציבור ברגעים הבאים היה בלתי-צפוי לחלוטין. בצעדים שקטים ומהוססים, כמתוך כוונה שלא לעורר תשומת-לב רבה מדי, חצה הקצין הפולני הבכיר את בית-הכנסת לכל אורכו, וקרוב אל מקום מושבו של רבי שלום-מרדכי. הוא המתין עוד רגע עד שהרבי היפנה אליו את מבטו, ואז רכן לעברו ולחש כמה משפטים, בהבעה של התנצלות ברורה, ולאחר מכן קד קידה קלה של הכנעה, סב לאחוריו ויצא את בית-הכנסת.

הקהל כולו נותר משתאה למראה עיניו, אולם הצדיק המשיך בתפילתו כאילו לא אירע דבר, וגם המתפללים חזרו לתפילתם, כאשר סקרנות רבה בוערת בלבם לפשר הדבר.

רק לאחר התפילה, כשעברו החסידים לפני רבם, לאחל לו ברכת חג שמח, נענה הרבי לעיניהם השואלות של האנשים והואיל לספר את סיפור המעשה. על פניו נחה ארשת של שמחה וקורת-רוח, והוא פתח בדבריו.

"סקרנים אתם לדעת את פשר הופעתו של הקצין הפולני. העניין החל כשבוע ימים לפני החג. הגיעו אלי כמה מעסקני הקהילה וסיפרו לי על מצוקתם של חיילים יהודים המשרתים ביחידה הפולנית הסמוכה לעירנו. החיילים מבקשים להשתחרר ביום החג מפעילותם הצבאית ולעשות את החג בעיר, עם כל היהודים, ואילו מפקדם מסרב לכך נמרצות. העסקנים סיפרו, כי גם הם נפגשו עם המפקד והעלו לפניו את בקשת החיילים, אך הלה דחה גם אותם בהחלטיות.

"לא נותרה לי ברירה אלא ליטול עלי את המשימה הקדושה. וכי עניין של מה-בכך הוא, חיילים יהודים ייאלצו לחלל את חג מתן תורתנו! ניגשתי אפוא אל המפקד הישיר של החיילים, ובמלים נרגשות תיארתי באוזניו את קדושתו של החג ואת החובה האנושית להניח להם לחגוג את החג עם בני-עמם.

"המפקד, בראותו לפניו רב יהודי, נתרכך קמעה ולא חזר על סירובו הקודם. אבל הוא אמר, כי אין בסמכותו להעניק לחיילים שחרור מסוג זה וכי רק מפקד הצבא הפולני בעצמו רשאי לאשר זאת.

"לאחר הפצרות רבות נתקבלתי בלשכתו של מפקד הצבא. הוא הביט בי בעיניים קשות והפטיר ביושב: 'אינני מוכן לשחרר חיילים מתפקידם. הדבר עשוי להשפיע לרעה על כל יתר החיילים שבמחנה'.

"הוספתי להתחנן ולהסביר את נחיצות הדבר, והמפקד סירב שוב ושוב. לבסוף גילה לי את הסיבה האמיתית לסירובו התקיף. הוא סיפר לי בסוד, כי החיילים אמורים לערוך תמרון צבאי גדול בדיוק בחג-השבועות.

"לבי נמוג למשמע הדברים. לא זו בלבד שלא ישוחררו לכבוד החג, אלא עוד ייאלצו לחללו בהידור רב בפעילות צבאית מאומצת! "כעבור רגע אזרתי אומץ. 'שמע-נא, כבוד המפקד', פניתי אליו שוב, 'להווי ידוע לך, כי חטא גדול יהיה זה לאלץ את החיילים היהודים לחלל את החג הקדוש. ואילו באשר לתמרון הצבאי שאמרת, הרי אלוקינו הוא גם אלוקי השמים והארץ ובכוחו למנוע בדרכים משלו את עריכת התמרון'.

"המפקד הביט בי במבט שהיו בו כעס ולגלוג בערבוביה, וסימן לי כי הפגישה תמה. יצאתי את לשכתו בלב כבד למדי, אך מתוך תקווה ואמונה כי עתה יעשה הקב"ה את שלו.

"יוהנה, עיניכם הרואות את מעשי ה' וגבורותיו: כל השבוע האחרון היה מזג-האוויר נאה ובהיר. השמש האירה בשמים הזכים ורוח לא נשבה. אך היום בבוקר, בלא כל אזהרה מוקדמת, פרצה לפתע סערה עזה שהביאה עמה גשמים שוצפים. הבנתי, שמן השמים שמעו לרחשי לבם של החיילים היהודים ולתפילתי, ודאגו לבטל את התמרון.

"המפקד הפולני, כך מסתבר, נדהם כל-כך מהמתמשות דברי האזהרה שהשמעתי באוזניו, עד שחש צורך דחוף לבוא לכאן היום ולהתנצל באוזני על התנהגותו כלפיי. הוא גם הבטיח, כי מעתה ואילך ידאג אישית לצורכי הדת של החיילים היהודים וכי ישוחררו תמיד לקראת ימי חגיהם".

(ידיעון הכפר חב"ד)